

170 LAT

BIBLIOTEKA
NAUKOWA
PAU I PAN
W KRAKOWIE

2026

Założone w 1815 r. Towarzystwo Naukowe Krakowskie powołało do istnienia Bibliotekę w statucie z 1856 r. Na 170. rocznicę tego wydarzenia, przypadającą w 2026 r., ofiarujemy Państwu kalendarz, na kartach którego prezentujemy niewielki wyimek z bogatych i cennych zbiorów gromadzonych, opracowywanych, chronionych i udostępnianych przez dziesięciolecia. W sprawozdaniu za rok 1871 odnotowano 9180 druków i 570 rękopisów, w 1892 r. otwarto pierwszą czytelnię, a na koniec 2024 r. stan zbiorów wynosił 570 073 wol. druków i 178 793 jedn. zbiorów specjalnych.

Historia Biblioteki nierozzerwalnie związana jest z dziejami Towarzystwa, a od 1872 r. Akademii Umiejętności – kontynuatorki TNK. Gdy w 1918 r. przyjęto kolejną zmianę nazwy organizatora – na Polską Akademię Umiejętności, została Biblioteką PAU. Okres 20-lecia międzywojennego to czas rozwoju, bogactwa współpracy z instytucjami nauki na całym świecie, intensywnego pomnażania zbiorów. Kres przynosi II wojna światowa – zasoby zostają umieszczone w Staatsbibliothek Krakau, w budynku dedykowanym Bibliotece Jagiellońskiej. Ich powrót kończy się dopiero w latach 70. XX w., jednak od 1952 r. zarówno zbiory, jak i pozostały majątek przedwojennej PAU mają nowego właściciela – Polską Akademię Nauk. Pod jej auspicjami Biblioteka PAN rozpoczyna wydawanie własnego czasopisma naukowego („Rocznika Biblioteki PAN”) oraz intensyfikuje opracowanie zbiorów, także wydając ich katalogi. Kolejną istotną datą jest rok 1999, kiedy to w wyniku porozumienia podpisanego pomiędzy reaktywowaną PAU a PAN, Biblioteka powraca do pierwotnego właściciela, zyskując od roku następnego nazwę Biblioteka Naukowa PAU i PAN.

Karty niniejszego kalendarza to dwanaście wybranych przykładów z bogatych i bezcennych zbiorów, dwanaście oddzielnych historii. Rok otwierają cztery unikatowe dokumenty pergaminowe. W lutym zachwycają ilustracje z albumu Teofila Lenartowicza. Marzec wita bogactwem niewielkich formatem ekslibrisów, by w kwietniu zachwycić obiektami z zasobu kartograficznego, a w maju bezcennymi przykładami muzykaliów. Miesiąc szósty to wybrane ilustracje z rękopisu *Geometria...* Józefa Naronowicza-Narońskiego. W lipcu podziwiać możemy karty z XVIII-wiecznego rękopiśmiennego herbarza, a w sierpniu zaledwie pięć z ok. 100 000 kolekcji rycin. Wrzesień ilustrują archiwalne zdjęcia wnętrz bibliotecznych, październik – wybór grafik z albumów. Przedostatnia plansza to wgląd w XV-wieczne dzieło Hartmanna Schedla *Liber chronicorum*, m.in. z przedstawieniem danse macabre, a barwne zakończenie roku zapewniła kolorowana wersja tegoż, z barwnymi scenkami religijnymi i rodzajowymi.

Życząc Państwu dobrego, spokojnego 2026 r., obfitującego w aktywność, życzliwość i realizację planów, mamy nadzieję, że kolejne karty kalendarza będą miłym towarzyszem każdego dnia.

dr Agnieszka Fluda-Krokos
Dyrektorka Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie

Noty o ilustracjach

Magdalena Adamska, Agnieszka Fluda-Krokos, Fryderyk Kądziała, Łukasz Łukawski, Krzysztof Ziomek

Pomysł i wybór ilustracji

Magdalena Adamska, Agnieszka Fluda-Krokos, Monika Graczyk, Fryderyk Kądziała, Łukasz Łukawski, Krzysztof Ziomek

Fotografie

Jakub Chojnacki, Wiktoria Kołodziej, NAC, PAUart

Projekt, skład i łamanie
Monika Graczyk

Konsultacja techniczna
Witold Brzuskowski

Na stronie tytułowej wykorzystano odbitki klocków drzeworytniczych, wydane w publikacji
Katalog der im germanischen Museums vorhandenen zum Abdrucke bestimmten geschnittenen Holzstöcke vom XV.–XVIII. Jahrhundert.
Mit Abdrücken von solchen. Erster Teil. XV. und XVI. Jahrhundert, Nürnberg 1892.
Litera „U” została zaprojektowana przez Witolda Brzuskowskiego.

Wszystkie obiekty pochodzą ze zbiorów Biblioteki, za wyjątkiem fotografii przedstawiającej czytelnię w 1928 r. (IX, a).

© Copyright by Polska Akademia Umiejętności

Polska Akademia Umiejętności
ul. Sławkowska 17
31-016 Kraków
tel. (+48) 12 424 02 00
www.pau.krakow.pl
e-mail: office@pau.krakow.pl

Biblioteka Naukowa PAU i PAN w Krakowie
ul. Sławkowska 17
31-016 Kraków
tel. (+48) 12 431 00 21, (+48) 12 422 29 15
www.biblioteka.pau.krakow.pl
e-mail: biblioteka@pau.krakow.pl

Druk
Drukarnia MediaGraphx